

PO ITALIJANSKO - AVSTRIJSKIH RAZGOVORIH V RIMU

VPRAŠANJE JUŽNEGA TIROLA Z MRTVE TOČKE?

Avstrijski kancler Gorbach in zunanji minister Krejsky zadovoljna s potekom razgovorov - Zanimivi zaključki dvodnevnega zborovanja v Bocnu

Dva dogodka sta zadnji teden pripomogla, da se je italijanska javnost ponovno pričela zanimati za še vedno pereče južnotirolsko vprašanje. V italijanskem dnevnem tisku še tu pa tam lahko beremo, kako so orožniki ali finančni stražniki našli v kakšnem zakotnem kraju Južnega Tirola večjo ali manjšo količino orožja ali razstreliva, a o kakih atentatih na električne centrale, daljnovode in železniške proge, kakršni so se dogajali še pred meseci, ni več slišati. Kljub temu tudi širša javnost te dni razpravlja o vprašanju južnotirolske manjšine v Italiji.

Vzrok temu je predvsem potovanje avstrijskega kanclerja Gorbacha in zunanjega ministra Kreiskega v Rim. Državnika sta sicer prispela v italijansko prestolnico, da se udeležita svečanosti ob 80-letnici papeža Janeza XXIII., vendar sta se ob tej priložnosti sestala tudi s predsednikom Fanfanijem in zunanjim ministrom Segnijem. Ob povratku na Dunaj je dr. Gorbach izrazil zadovoljstvo, da se je srečal z italijanskima državnikoma, in priznal, da je bil glavni del razgovorov posvečen Južnemu Tirolu. Avstrijski kancler je zlasti podčrtal, kako se je prvič po treh letih zgodilo, da se je avstrijski predsednik vlade sestal z italijanskim predsednikom.

Nemogoče je zahtevati — je še dejal — da bi se z enim samim še tako dolgim razgovorom lahko rešilo zapleteno in kočljivo vprašanje Južne Tirolske. Zagotovil pa je, da sta obe strani »pogumno in svobodno obrazložili svoja stališča«, ter sporočil, da sta v Italiji ostala podtajnik Steiner in poslanik Waldheim, ki imata nalogo, da proučita nekatera obrobna vprašanja, katera sta sad pravkar zaključenega razgovora v Rimu.

ZAKAJ OPTIMIZEM?

Tudi zunanji minister Krejsky je časnikarjem izrazil svoje zadovoljstvo nad potekom rimskega razgovora in dejal, da je na avstrijsko odposlanstvo naredila velik vtis »odkritosrčna želja«, ki so jo Italijani pokazali za miroljubno rešitev spornega vprašanja.

V vseh teh izjavah ni sicer še nič konkretnega, a so kljub temu politično pomembne, ker iz njih vendarle izhaja, da sta po razgovoru avstrijska državnikova uvidela možnost takšne rešitve pereče zadeve, ki bi bila sprejemljiva za obe strani. Njune besede so obenem še zato pomembne, ker sovpadajo s časom, ko se pred Združenimi narodi nahaja avstrijski priziv, ki postavlja Italijo tako rekoč na zatožno klop prav zaradi njenega ravnanja z južnotirolsko manjšino.

Vsak še tako preprost človek razume, da bi Avstrijci ne dajali tako optimističnih izjav, če bi se v Rimu ne prepričali, da obstaja možnost za zadovoljivo ureditev spornega vprašanja.

To gotovo drži, četudi so odgovorni rimski krogi zadnje dni skušali zmanjšati pomen Gorbachovih izjav ter znova poudarili, da se stališči obeh vlad ne razlikujeta samo v določenih obrobni točkah, temveč tudi v bistvenih zadevah.

Avstrijski optimizem je verjetno tudi v zvezi z dejstvom, da je pred nedolгим nortranji minister Scelba ustanovil posebno komisijo, v kateri sodelujejo tudi predstavniki manjšine in ki ima nalogo, da prouči celotno zadevo in sestavi predloge za njeno rešitev. Dela komisije se še niso zaključila, vendar ni izključeno, da se po njihovem poteku obeta uspešen zaključek.

RAZPRAVE V BOCNU

Drugi dogodek, ki je ponovno opozoril italijansko javnost na južnotirolsko vprašanje, pa je dvodnevno zborovanje, ki ga je v Bocnu priredila revija »Il Mulino«. Predmet predavanj in razprav, pri katerih so poleg italijanskih pravnikov, časnikaarjev in gospodarstvenikov sodelovali tudi voditelji

Južnotirolske ljudske stranke, kot na primer njen predsednik dr. Magnago in podpredsednik dr. Benedikter, so bili le problemi Južnega Tirola. Na koncu zborovanja so udeleženci soglasno odobrili resolucijo, katere vsebina zasluži tudi našo pozornost, ker so v njej poudarjena načela, ki bi jih morala država uveljaviti tudi v ravnanju z našo manjšino.

Resolucija najprej ugotavlja, da ustava priznava avtonomije in štiti s posebnimi zakoni narodnostne manjšine. Pariški dogovor ali Gruber - De Gasperijev sporazum obvezuje državo, da zajamči popolno enakopravnost nemško govorečim državljanom, da se tako zaščiti njihov narodnostni značaj in omogoči njihov kulturni ter gospodarski razvoj.

Najvažnejši je morda tisti del resolucije, ki nakazuje sredstva, s katerimi naj se uveljavijo tako ustavna določila kot pariški dogovor. Zato predlaga, naj se sedanji statut avtonomne dežele Trident-Južni Tirol tako spremeni, da bo bocenski pokrajini priznana zakonodajna in izvršna oblast, ki je potrebna za zaščito narodnostnega značaja manjšine, za mirno sožitje in za razvoj vseh prebivalcev Južnega Tirola.

Ne pojde brez spremembe ustave

Za boljše razumevanje vsebine resolucije in njenega pomena je potrebno, da kratko obrazložimo glavne zahteve Južnih Tirolcev in tudi italijansko stališče. Boj manjšine se je v zadnjem času bil z geslom »Proč od Tridenta«, kar pomeni, da je manjšina terjala popolno avtonomijo za bocensko pokrajino, se pravi ustanovitev nove avtonomne dežele, češ da je same takšna rešitev v skladu z duhom in besedam pariškega dogovora med De Gasperijem in Gruberjem.

Italijani so temu odločno nasprotovali in poudarjali, da je ustanovitev avtonomne dežele tudi zato nemogoča, ker bi bilo treba spremeniti ustavo, kar je glede na razporeditev sil v parlamentu neizvedljivo.

Italijani pa so večkrat izrazili svojo pripravljenost, da priznajo bocenski pokrajini širšo avtonomijo v obliki pooblastil, ki bi jih pokrajinski upravi v Bocnu dal deželni svet avtonomne dežele Trident - Južni Tirol. Doslej pa je manjšina ta predlog odklanjala, češ da bi takšna pooblastila italijanska večina v deželnem svetu lahko vsak čas preklicala.

ZANIMIV PREDLOG

Novost, ki je nastala na zborovanju v Bocnu, obstaja predvsem v tem, da se je

tokrat tudi z italijanske strani prvič govorilo o spremembi statuta avtonomne dežele. To je politično pomembno, kajti omenjeni statut je bil sprejet z ustavnim zakonom in je zato njegova sprememba možna le z novim ustavnim zakonom, za kar pa sta v parlamentu potrebna posebni postopek in kvalificirana večina.

Če bi vlada in ostali pristojni organi sprejeli ta predlog, bi Južni Tirolci verjetno odstopili od zahteve po samostojni deželi za Južni Tirol, ker bi zakonodajna in izvršna oblast bocenske pokrajine bila priznana z ustavnim zakonom in bi ne bila zato več odvisna od dobre volje deželnega sveta, ki ima, kot znano, dvetretjinsko italijansko večino.

Predlog je seveda treba postaviti v pravi okvir, saj je izšel z zborovanja, ki ga je organizirala italijanska revija, torej zasebnik, a ima kljub temu svojo težo in pomen, saj vsi vemo, kakšno važnost ima v demokraciji javno mnenje.

Spor glede Južne Tirolske se verjetno še ne bo tako hitro rešil, a v zadnjem času obstajajo določeni znaki, po katerih se lahko sklepa, da se je celotna zadeva vendarle premaknila z mrtve točke in da so se pojavile nove možnosti za njeno rešitev.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 12. novembra, ob: 8.30 Poslušali boste — Od nedelje do nedelje na našem yalu; 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Slovenski zbori; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Oddaja za najmlajše: »Harfa v gozdu«, pravljica (Tončka Curk), igrajo člani RO; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj — Kronika tedna v Trstu; 14.45 Veseli Dolinski trio; 17.00 Tvoronica sanj, obzornik filmskega sveta; 19.00 Nedeljski vestnik; 21.00 Ljudska opravila in opasila — Niko Kuret: »Prišel je svet Martin«; 22.00 Nedelja v športu.

• PONEDELJEK, 13. novembra, ob: 18.00 Italijanščina po radiu; 18.30 Mladi solisti: Trio Lorenz; 19.00 Znanost in tehnika: »Premog po cevovodih«; 20.00 Sportna tribuna; 20.30 Wolfgang Amadeus Mozart: »Čarobna piščal«, opera v dveh dejanjih. Približno ob 21.40 »Opera, avtor in njegova doba«.

• TOREK, 14. novembra, ob: 18.00 Radijska univerza — Tone Penko: Hormoni: »To bi bili najvažnejši hormoni«; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 21.00 Petar Petrović Njegoš: Gorski vjenac: 1. oddaja (Umberto Urbani); 21.30 Koncert pianistke Jeni Srebot-Komar; 22.00 Obletnica tedna: »Antropolog Cesare Lombroso, ob 125-letnici rojstva«.

• SREDA, 15. novembra, ob: 18.00 Slovenščina za Slovence; 18.30 Liki iz opernih del: »Werther« (G. Demšar); 19.00 Zdravstvena oddaja (dr. M. Starec); 20.30 »Rdeči logan«, indijanska tragedija v dveh dejanjih in treh slikah (Ivan Mrak), igrajo člani RO; 22.15 Mozart: Koncert za klarinet in orkester v A-duru, Kv. 622.

• CETRTEK, 16. novembra, ob: 18.00 Radijska univerza — Slavko André: Osnovni pojmi geofizike: »Oblika, velikost in gibanje zemlje«; 18.30 Koncert sopranistke Liliane Apree, pri klavirju Giorgio Favaretto; 19.00 Širimo obzorja — Rado Bednarik: »Sveta si zemlja in blagor mu komur plodiš«: Kjer škraplje v nebo štrle; 20.30 Znani dirigenti: Karl Münchinger — Bach: Brandenburški koncert št. 5 v D-duru, Haydn: Simfonija št. 104 v D-duru, op. 98 imenovana »Londonska«, Hindemith: Pet odlomkov za godalni orkester, op. 44 št. 4 iz skladbe »Das neue Werk«, Liszt: Mazeppa, simfonična pesnitev št. 6. Približno ob 21.20 Književnost: »Gianna Manzini in njen roman Un'altra cosa« (Josip Tavčar). Približno ob 22.00 Umetnost — Ruda Jurčec: »Slikar Toulouse-Lautrec«.

• PETEK, 17. novembra, ob: 18.00 Italijanščina po radiu; 19.00 Sola in vzgoja — Marija Kacin: »Pouk italijanščine na slovenskih srednjih šolah«; 20.30 Gospodarstvo in delo; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.00 Novele 19. stoletja — Anton Pavlovič Čehov: »Zaspala bi rada« (Josip Tavčar).

• SOBOTA, 18. novembra, ob: 13.30 Dobrodošle, plošče prvič v oddaji; 14.40 Orkester Bojan Adamič; 15.30 »Duhov in prikazni«, po zgodbi Alexandra Dumas prevedel in za radio priredil Dušan Pertot. Igrajo člani RO; 17.45 Dante Alighieri: Božanska komedija — Nebesa: 1. spev. Prevod Alojz Gradnik, pripravil Boris Tomažič; 18.30 Skladbe sodobnih italijanskih avtorjev — Malpiero: Simfonija št. 4 »In memoriam«; 19.00 Sestanek s poslušalkami; 20.40 Zbor France Prešeren; 21.00 »Buffalo Bill«, dramatisirana zgodba (Roberto Cortese - Lada Mlekuž), igrajo člani RO.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 12. novembra, nedelja: 25. pobinkoština
- 13. novembra, ponedeljek: Lucija
- 14. novembra, torek: Nikolaj
- 15. novembra, sredo: Albert
- 16. novembra, četrtek: Jedert
- 17. novembra, petek: Gregor
- 18. novembra, sobota: Roman

Iz Gorice:

POROKA

V soboto, 4. novembra, sta si obljubila zvestobo v zakonskem življenju gospodična Marjanca Pegan in inženir gospod Kovač. Nevesta je iz znane gorške rodbine inženirja Pegana; zdaj dokončuje germanistične študije na ljubljanski univerzi. Zenin je pa zaposlen v tovarni Litostroj. Novemu zakonskemu paru voščijo vsi znanci in prijatelji iz stare Gorice vso srečo na novi življenjski poti.

Adenauer zopet izvoljen

Konrad Adenauer je bil v torek četrtrič izvoljen za državnega kanclerja Zahodne Nemčije. Po nemški ustavi predlaga osebo novega kanclerja državni predsednik, parlament pa ga mora s kvalificirano večino odobriti. Pri teh volitvah se je pokazalo, da gre Adenauerjeva priljubljenost v zaton. Izvoljen je namreč bil samo z osmimi glasovi večine. Od 499 poslancev je oddalo zanj glasovnice 258, nasprotnih je bilo 206, vzdržalo se je pa glasovanje 26 članov parlamenta. Iz teh števil sledi, da ni zanj glasovala niti vsa vladna večina, katero sestavljajo krščanski demokrati in liberalci s skupaj 309 glasovi.

Adenauer vodi kot kancler nemško politiko že od leta 1949. Največ glasov je dobil pri drugi izvolitvi leta 1953. Takrat je bil na višku svoje oblasti. V naslednjih letih pa so mu vstali tekmeci v socialno demokratskih vrstah, ki so očitali 86-letnemu kanclerju, da ni več kos svoji nalogi in da vodi preveč paternalistično politiko. Liberalci pa niso zadovoljni z njegovo gospodarsko politiko in bi zato raje videli na njegovem mestu sedanjega gospodarskega ministra Erharda.

Adenauerjeva izvolitev, kljub tako visoki starosti, se pripisuje tudi pritisku Združenih držav, ki menijo, da je kanclerjeva politika najbolj ustrezna Atlantskemu paktu. V novi nemški vladi bo sprejel listnico zunanjega ministra Schröder, obrambnega pa dosedanji minister Strauss.

Novi generalni tajnik

Dne 3. novembra je bil na glavni skupščini Združenih narodov izvoljen za njene generalnega tajnika burmanski odposlanec U Thant kot naslednik Hammarskjölda. Za U Thanta so glasovali vsi 103 člani skupščine. Ko je predsednik skupščine Mongi Slim proglasil izvolitev, je zašume'lo po vsej dvorani navdušeno ploskanje. Ko je stopil v dvorano U Thant, ki je kot prvi Azijec na tako visokem mednarodnem političnem mestu, se je odobravanje ponovilo. Po zaprisegi je novi tajnik imel nagovor, v katerem je izjavil, da bo obdržal kot prva podtajnika ameriškega zastopnika Ralpa Buncheja in sovjetskega zastopnika Petroviča Arkadijeva. Svoje besede je zaključil z obljubo, da bo deloval za mir, varnost in napredek v svetu.

„Uradna pomota“

Pred dnevi so nemške oblasti v Monakovem zaprle jugoslovanskega gospodarstvenika Lazarja Vračarica, bivšega partizanskega častnika. V Nemčiji se je mudil po opravih. Zaprli so ga, češ da je kot partizan streljal na nemške vojake v Zagrebu. Nemški državni pravdnik je pozabil, da je bil že na norimberškem procesu proglašen napad nacistične Nemčije na druge države kot zločin proti miru. Isto pravno tezo izraža tudi čl. 107 listine Združenih narodov. Zato je bila obramba ljudstva proti okupatorju popolnoma upravičena in zakonita. Jugoslovanska vlada je ostro protestirala proti aretaciji partizanskega borca, ker diši tako dejanje po nacizmu. Časopisje iz mnogih držav se je pridružilo mnenju jugoslovanske vlade. Pod tem pritiskom je policija Vračarica izpustila, in mu vrnila potni list. Zahodnonemška vlada se pa izgovarja, da so podrejene oblasti zagrešile »uradno pomoto« in naj zato nihče nič ne zameri.

Sprejem z bombami

Francoski predsednik De Gaulle se nahaja že nekaj dni na uradnem obisku na Korziki. Sprejem je bil tak, kakršnega so mu prerokovali, namreč z bombami. V torek zvečer se je razpočila plastična bomba pred sedežem komunistične stranke v Ajacciu. K sreči je general takrat že šel mimo, bomba pa je povzročila precejšnjo škodo. Včeraj zjutraj so pa našli na trgu maršala Focha pripravljeno bombo, in sicer prav na kraju, kjer bi moral De Gaulle govoriti. Včeraj so pokale bombe tudi po Parizu. Neznani zarotniki so jih vrgli kar pet v trgovine, ki so last muslimanov in eno v stanovanje visokega uradnika zunanjega ministrstva. Sklepa se, da so jih metal francoski nacionalisti kot odgovor na generalovo izjavo v Ajacciju, da bo obnovil pogajanja z Alžirci brez pridržkov in ker je priznal, da ima Narodna osvobodilna fronta večino Alžircev za seboj.

REVOLUCIJA V EKVADORJU

V torek zvečer je ljudska vstaja, kateri so se pridružili tudi vojaški letalci, pregnala dosedanjega državnega predsednika Josefa Ibarro. Zatekel se je v argentinsko poslaništvo, da se izogne razjarjeni množici. Ibarra je že četrtrič na predsedniškem mestu, a se je moral že trikrat umakniti pred ljudskimi vstajami, katere so podžigali nekateri generali. Vsakokrat se je pa spet vrnil v vladno palačo s pomočjo zvestih vojaških oddelkov. To pot pa se mu ne bo več posrečilo, ker so generali in politiki siti njegove absolutistične vlade. Za sedaj je prevzel predsedniško mesto predsednik vrhovnega sodišča Gallegos. Nove volitve pa se bodo izvršile po treh mesecih.

Jesenska neurja

V Albanskih gorah blizu Rima je pred kratkim divjalo tako neurje, kot ga ne pomnijo že dolgo let. V Castelgandolfo, kjer ima papež svoje poletno bivališče, je vihar povzročil nad eno milijardo škode. Odkril je strehe 250 hiš. Tri osebe je zalotila smrt pod ruševinami, ranjenih je nad sto oseb. V papeških parkih, ki so po svojih stolet starih redkih drevesih prava botanična redkost, je zračni vrtinec izruval vsa drevesa. Kako strašno je opustošenje, si moramo misliti že iz tega, da bodo morali šest mesecev odstranjevati vse križem nametane veje in debla. Močno je poškodovana tudi papeška zvezdarna.

Pozno jesensko deževje je močno prizadelo tudi indijsko državo Bihar. Reke so prestopile bregove in poplavile vso pokrajino. Več kot 1400 oseb je prišlo ob življenje; vrtinci so odnesli 10.000 glav goveje živine. 350.000 ljudi je ostalo brez strehe. Za nameček je izbruhnila še huda kolera, ki neusmiljeno pobira prizadeto prebivalstvo.

Iz Srednje Amerike pa so dospele vesti, da je orjaški tajfun ali nadmorski zračni vrtinec popolnoma razrušil glavno mesto britanskega Hondurasa Belize. Za usodo 31 tisoč prebivalcev se še ne ve, ker se niso reševalni oddelki mogli približati mestu zaradi divjih viharjev.

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20

Telefon 29-477

R. Ne cveteja več zame...

10

»Oh, ko bi le mogla.«

»Vse je mogoče. Treba si je le poiskati toplote, kjer se človek počuti varnega.«

»Kje bi našla tak topel kotiček, ne vem.« je dvignila glavo in pogledala fanta s temnimi očmi.

Njegov pogled je obvisel na teh lepih očeh, na katere je moral pogosto misliti in ki mu niso dale več miru. Beseda mu je si lila na jezik. Beseda, ki bi morda pomenila življenjsko odločitev, morda pa prinesla bridkost in žalost. Gledajo ga te oči, iz katerih strmi strah; ta blede obrazek, katerega morda v življenju še ni spreletel sladki smehljaj. Zazdelo se mu je, da ji mora izreči rešilno besedo, četudi bi bila ona sama za trenutek srečna.

»Kje je topli kotiček,« je šepetal Živko, »boste občutili, ko se boste zavedli, kaj pomeni biti ljubljen od kakega sočloveka.«

Dekletov pogled je bil še vedno uprt v njega, toda mladeniču se je zdelo, da seva iz njega še globlja žalost kot poprej.

»Nikoli ne bom zvedela,« je vzdihnila Neva.

»Kako tudi? To velja morda za druge ljudi, katerim ni potreba živeti v strahu in skrbi kot meni.«

»In vendar mora vsak človek enkrat zvedeti, kaj pomeni iskrena ljubezen.« Njuna pogleda sta bila zatopljena drug v drugega. »Ko boste to občutili, boste srečni... kakor sem jaz, ki mi je bilo dano, da sem vas srečal.«

»Dokler niste mene srečali?« V njenem glasu ni zvenelo začudenje, bolj nekakšno upanje, o čemer si pa ni bila niti sama na jasnem. Ni čakala odgovora. Niti pogleda ni mogla odmakniti od njegovih oči. V tistem hipu je bolj v srcu kot v resnici zaslišala melodijo znane pesmi, ki so jo peli v njeni domačiji:

»Po tebi... le po po tebi srce hrepeni...« Poslušala je, on jo je šepetal. Danes je dobila popolnoma drugačen pomen. Niti zadnja kitica o slovesu med fantom in dekletom ji ni vtila melanholije, kakor še vedno doslej. Slovo, saj zanjo mora priti slovo od vsega lepega; saj je že vajena tega.

Zanje ne cvetejo več rožice življenja... Tiha žalost jo je objela, kot da se pogreza v skrivnostne globine. Ne... ne... saj je vse tako toplo, domače... Mehka roka jo objemlje... Ah, kako se počuti varno,

kot v materinem naročju. Prvi poljub, ji je zacvetel na rožnih ustnih. Zaprla je oči, vse naokoli se sladko pogreza v neznan svet. Zdelo se ji je, da leži na prostrani ravnini blizu domačega kraja v zeleni travi in da prisluškuje brenčanju čebelic. Beli oblaki jadrajo po visokem nebu, lahen veterček šumi uspavanko med grmičjem.

»Rad bi tja v ravnino, Neva, da bi bil vedno pri tebi,« je zaslišala Žitkov glas in je odprla oči.

»Res bi rad tja dol na barje, da bi bila skupaj za vedno?« je vprašala.

»Prišel bom, Neva, naj se zgodi, kar hoče. Občutila boš, da je nekdo pri tebi, ki ti vliva poguma.«

Nič ni odgovorila. Privila se je k mladeniču, da bi se začutila varna ob njem.

»Če boš ostala preko zime v teh krajih,« ji je govoril, ko sta se vračala domov, »bom večkrat pri tebi. Ne boš se več čutila osamljena. Najinih src in duš ne more nihče več ločiti, pa naj se zgodi karkoli.«

Oba sta si pa morala priznati, da imata že v prvi uri svoje ljubezni čudne slutnje o slovesu. Nista se zavedla, da je v njuna srca kanil smrtni strup ljubezni. Nista verjela, da jima je sreča naklonjena. V Nevinih potezah se je bralo, da se ne more upirati sovražni usodi in da bo storila vse po očetovem ukazu. Žitko pa je premišljeval, kako je vse lepo in plemenito tega sveta izpostavljeno brez brambe nasprotnim vetrovom.

Ne, to ni ljubezen, si poje in vriska do neba; žalostna in z bridkostjo je navdahnjena, še preden se je razcvetela.

—0—

Tisti večer je stala pred stricem Jerkom popolnoma druga Nevina.

»Striček, rada bi te nekaj vprašala, toda prosim te, da mi vse po pravici poveš,« je prosila.

»Kaj pa te teži vendar? Saj veš, da sem se vedno potrudil zate.«

»Povedal si mi, da se namerava oče spet poročiti in da me zato pusti tukaj. Ali si že prej poznal ta njegov načrt?«

»Da, Neva, povedal mi je že takrat, ko je dovolil, da smeš z nami na počitnice.«

»Morda pa ti je govoril še o kakih drugih načrtih, striček?«

»Ne vem, na kaj misliš Neva,« je Jerko odgovoril malce v zadregi.

Dekle je opazilo njegovo zadrego, kajti imela je oster pogled.

»Misiim, da me razumeš, stric; saj veš, da hočem vedeti, kaj sta govorila glede tistega posestva.«

»Da, da, Neva. Sprva ga je hotel prodati. Potem pa ga je dal samo v najem. Razumeti moraš, da se ni tvoj oče spet poročil iz kake mladostne ljubezni, preveč rad je imel tvojo mater. On si želi dediča. Tebi pa hoče zagotoviti delež na materinem posestvu, zato ga je dal v najem. (Dalje)

2 Gustav Mahler - glasbeni vizionar

(Nadaljevanje s 6. strani)

novo in za 20. stoletje najznačilnejše. S svojimi pesmimi pa stoji Gustav Mahler enakopravno ob velikih mojstrih pesmi, kot so Schubert, Schumann in Brahms. V njih najdemo intimnost čustva, naravnost glasbenega izraza in izredno izvirnost oblike. Tudi v svojih simfonijah je izražal intima notranja doživljanja, kot na primer ljubezenska razočaranja ali vesele občutke pomladnega jutra, turobno ironijo ali — zlasti na koncu — pogum in odločnost, da se postavi po robu zlobnim silam usode in jih premaga. V svoji drugi simfoniji je čudovito izrazil zmagovalno nad smrtjo in gotovost svoje vere v neumrljivost človeške duše. V tretji simfoniji je izrazil svoje doživljanje narave.

Mahlerjeva umetniška veličina pa se razodeva tudi v tem, da občutimo v njegovih simfonijah kar preroško dojetje katastrof, ki so se začele po letu 1914 zgrinjati nad človeštvo. Tako občutje lahko ugotovimo na primer v njegovi šesti simfoniji, ki jo zato označujejo tudi za »tragično«. Prevzame nas tudi v Rondo-finalu sedme simfonije, s slutnjo strahot, ki vse do danes vznemirjajo človeštvo. Izražena je s svetlim C-durom. Za višek svojega ustvarjanja pa je smatral sam osmo simfonijo, v kateri se je spet poslužil pripomočka pesniške besede. V njej je postavil svojo zrelo, mojstrsko tehniko v službo najvišjih človeških idealov. V prvem stavku je izrazil staro krščansko binkošno himno »Venj Creator spiritus«, v drugem se je naslonil na zaključni prizor iz drugega dela Goethejevega »Fausta«, ko začne mistični zbor svoje petje s pomenljivimi besedami »Vse minljivo je le primera«.

Najhujši življenjski udarci so zadeli Mahlerja potem, ko je dokončal to simfonijo: smrt njegovega otroka, izguba ravnateljskega mesta Dunajske dvorne Opere in neozdravljiva bolezen. Ti udarci pa so ga duhovno še bolj dozoreli in poplemenitili, kar je prišlo do izraza v deveti simfoniji, kjer se človek že osvobaja sil usode, ki so ga imele zapletene, in se dviga nadnje. Simfonijo preveva občutje slovesa od sveta, ki drvi le za miki materialnega življenja in se v svojih krčih ne zave višjih, pravih ciljev. Čudovito lep je prvi, edini stavek desete simfonije, obsežno zasnovan Adagio; te simfonije pa Mahler ni utegnil več dokončati. Prej ga je ugrabila smrt, kar je tembolj obžalovati, ker spada ta stavek poleg prvega stavka devete simfonije sploh med najlepše, kar premore simfonična glasba.

V zadnje Mahlerjevo razdobje spada tudi simfonični cikel pesmi »Das Lied von der Erde«, Pesem o zemlji, ki je eno najbolj znanih Mahlerjevih del. Uglasbil je stare kitajske pesmi in izrazil z njimi v svoji glasbeni interpretaciji lastno pretresljivo slovo od tega sveta.

To pa je lahko imelo dober, pa tudi slab pomen, in vodilni štab na »Liberty« se je bolj nagibal k temu, da si je tolmačil to dozdevno enotnost človeštva v 13. tisočletju po Kr. v slabem smislu.

Prav beseda Kristus jim je služila za važen ključ, da bi razrešili skrivnost novega človeštva. Na to idejo je prišel Krushnik.

»Ime Kristus je zvenelo v našem času na Zemlji približno enako v vseh jezikih,« je rekel na eni izmed takih sej v štabu. »Ni mogoče, da bi se bilo tudi to ime v teh desetih tisoč letih popolnoma spremenilo, ker pač ni bilo razloga za to. Zakaj bi spremenili ime, ki je popolnoma jasno zapisano v svetopisemskih tekstih? Tudi če so ga začeli kje drugače izgovarjati, se je v splošnem izgovarjava vendarle morala držati izvirne oblike in izvirnih glasov. Ali ste opazili, da se pojavlja ta beseda v vesteh, ki jih ujamemo z Zemlje?«

Povzatek iz vesolja

E. Z.

34.

Jezikoslovci so se spogledali.

»Ne.«

»Niti enkrat ga niste opazili?«

Odmajali so z glavo.

»In niti nobene podobne besede, ki bi se mogla tako tolmačiti?«

Spet so se spogledali in molče odkimali.

(Dalje)

S Tržaškega

Iz devinsko-nabrežinske občine:

O begunskem naselju bo sklepal državni svet

V torek je bila že napovedana izredna seja devinsko-nabrežinskega občinskega sveta. Dnevni red je obsegal tri točke. Svet je najprej z večino glasov odobril sklep upravnega odbora, da pred državnim svetom v Rimu brani svoje stališče v tožbi, ki jo je proti občinski upravi sprožila Ustanova julijskih in dalmatinskih beguncev. Kot znano, je nabrežinski župan na osnovi sklepa občinskega sveta pred meseci odklonil omejnjeni ustanovi dovoljenje za gradnjo novih 250 stanovanj za istrske prebežnike v Selslanu. Ustanova je zato vložila priziv na državni svet, ki bo odločal o zakonitosti županovega ukrepa. Občinski svet je hkrati potrdil sklep upravnega odbora, po katerem bo občino v Rimu branil tržaški odvetnik dr. Franc Tončič.

Zateta je svet dolgo razpravljala o regulacijskem načrtu in zlasti o določenih popravkih, ki jih predlaga ministrstvo za delo. Več svetovalcev je ostro grajalo zlasti predpise o površini gradbenega zemljišča — v nekatereh krajih je namreč predvidenih 3.500 kv. m. za gradnjo ene same hiše — češ da bi to škodovalo razvoju tujškega prometa in obenem popolnoma razvrednotilo zemljišča. Svet je na koncu izvolil posebno komisijo, ki bo proučila celotni regulacijski načrt in nato poročala svetu o svojih zaključkih. Komisijo sestavljajo odbornik Colja in svetovalci Josip Terčon, dr. Floridan ter Leonarduzzi.

Svet vzela na znanje ostavko župana

Podžupan Albin Škerk je nato seznanil svetovalce z vsebino dveh pisem, ki ju je upravnemu odboru poslal župan Dušan Furlan. V prvem pismu z dne 14. julija t. l. sporoča, da je vzrok njegove odsotnosti z županskega mesta pomanjkljivo zdravje, a hkrati javlja, da se bo vrnil v začetku jeseni. V drugem pismu z dne 17. oktobra pa sporoča, da se njegovo zdravstveno stanje še ni zboljšalo in da mu zdravniki predpisujejo nadaljnje tri mesece zdravljenja. Ker bi tako dolga odsotnost škodovala rednemu poteku občinske uprave, je g. Furlan sklenil odstopiti.

Podžupan je svetu sporočil, da so vzroki,

ki jih navaja g. Furlan, utemeljeni; zato je povabil svetovalce, naj županovo ostavko vzamejo na znanje, ter hkrati g. Furlanu v imenu odbora in svetovalcev zaželel, naj čimprej popolnoma okreva. Svetovalci so nato soglasno vzeli na znanje ostavko.

Novi tajnik ne obvlada slovenščine

Preden je podžupan predal predsedstvo seje najstarejšemu odborniku Srečku Colji, ki bo nadomeščal župana do imenovanja novega, je še predstavil novega občinskega tajnika g. Franzota. V tej zvezi je prebral pismo notranjega ministrstva o tajnikovem imenovanju, v katerem je med drugim rečeno, da je na to mesto postavilo tajnika, ki obvlada tudi slovenski jezik, ker je večina prebivalstva v občini slovenska.

Sporočilo ministrstva — je dejal podžupan — pa na žalost ni točno, ker g. Franzot, kot je sam priznal, ne obvlada slovenščine, temveč razume le nekaj besed. V tej zvezi je spregovoril svetovalec dr. Floridan, ki je obžaloval, da je ministrstvo imenovalo tajnika, ki ne pozna jezika večine prebivalstva. Prosil je obenem, naj odbor o tem opozori pristojna oblastva ter zahteva, da se to važno vprašanje reši tako, kot je v skladu z določili ustave in londonskega sporazuma. Zadeva bo postala pereča že čez nekaj mesecev, ker je g. Franzot, stalni tajnik v Doberdolu, imenovan le za šest mesecev.

Na koncu so svetovalci soglasno odobrili resolucijo o jedrskih preizkusih, ki se tako le glasi:

»Občinski svet občine Devin - Nabrežina zbran na izredni seji dne 7. novembra 1961 — glede na številne jedrske eksplozije v atmosferi, do katerih prihaja te dni v ZSSR in glede na podzemeljske eksplozije v ZDA — ugotavljajoč čedalje večjo zaskrbljenost prebivalstva spričo naraščajoče nevarnosti zaradi oboroževalne tekme z resno nevarnostjo za mir, zahteva kot tolmač čustev in volje miru željnega prebivalstva, da naj se ukinejo vsi atomski in termonuklearni poskusi v atmosferi in pod zemljo, ter naj se začne izvajati splošno in nadzorovano razoroževanje, ki je edini pogoj za zajamčenje miru vsem narodom sveta.«

Resolucijo bodo poslali sovjetskemu in ameriškemu veleposlaniku v Rimu ter v vednost OZN.

Nedopustno izzivanje

V tržaških krogih je vzbudil veliko začudenje dogodek, ki se je pripetil prejšnji teden v dvorani tržaškega mestnega sveta. Takrat je namreč bila slavnostna seja odbora, ki je pripravil in vodil manifestacije ob 100-letnici zedinjenja Italije in ki mu predseduje minister Pella. V mestni dvorani je poleg zastav raznih bojovniških organizacij plapolala tudi zastava zloglasne tržaške fašistične milice (MVSN = milizia volontaria sicurezza nazionale).

Najprej smo mislili, da so se nosilci omenjene zastave udeležili slavnostne seje kot nepovabljeni gostje. Toda veliko je bilo presenečenje, ko smo iz ust župana Franzila slišali, da je bilo poleg ostalih bojovniških združenj povabljeno tudi združenje bivših fašističnih miličnikov, češ da med bojovniškimi organizacijami ni »mogoče delati diskriminacij«.

Na dlani je, da takšno modrovanje ne more prepričati nobenega Italijana, ki resnično demokratično čuti; tem manj pa more prepričati Slovence, ki so jih prav pripadniki fašistične milice skozi desetletja neusmiljeno preganjali in jih skušali tudi fizično iztrebiti.

Za tržaške Slovence pomeni prisotnost fašističnega »gagliardetta« v mestni dvorani pravo pravcato izzivanje, ki je 16 let po koncu druge svetovne vojne in porazu ter razsulu fašizma kratkomalo nedopustno.

SOLA GLASBENE MATICE V TRSTU

Otroški pevski zbor bo imel prvo vajo v petek, 10. novembra, ob 18. uri, in nato vsak petek v Glasbeni šoli, v ul. R. Manna 29/II. Vljudno vabimo starše, da pripeljejo svoje otroke.

Ravnateljstvo

Beneška Slovenija

IZ KRAVARJA

Čudne, prečudne so usode ljudi, zlasti staršev ki pridno skrbe za svoje otroke. Kadar jih pa spravijo h kruhu, takrat se pa oče in mati najdeta sama. Saj morda niti niso otroci krivi, mrveč okoliščine, ki zahtevajo, da oče na primer lahko skrbi tudi za sedem otrok, vseh sedem pa očeta ne zmore. K temu modrovanju nas je pripeljala novica, da je v čedadski bolnišnici umrl sovaščan Zef, star več kot 70 let. Več kot pol stoletja dobe je preživel v Franciji, kjer si je tudi ustanovil družino. Zanj je skrbno delal in je spravil otroke v dobre službe. Tujina ga pa ni zadržala. Vrnil se je domov na svojo zemljo, kjer je skoraj osamljen živel. Zdaj bo pa v njej počival, vsaj rodna zemlja mu je ostala zvesta.

CENEbola

Stara pesem se poje kar naprej. V mislih imamo namreč naše fante in može, ki rijejo v belgijskih in drugih rudnikih za premogom. Navadno prej ali slej podležejo stari rudarski boleznim silikozi ali poapnenju pljuč. Pri taki bolezni pa ni zdravniške pomoči, le počasno hiranje je plačilo za dolgotrajno delo v tujini. O silikozi in njenih žrtvah se je že dosti pisalo in govorilo. Pa ni samo ta bolezen, ki pobira naše ljudi. Obstajajo tudi druge nesreče, zlasti usadi v rudokopih.

Kot obširno poročamo na 9. strani, se je v Trstu pred dnevi zaključil 4. slovenski športni teden. Prireditelj je letos privabila rekordno število slovenskih športnikov s Tržaškega in tudi iz Goriške, tako da se je spremenila v odlično slovensko športno manifestacijo. Prireditelji zato zaslužijo vso pohvalo in podporo pri bodočem delu. Na sliki vidimo prizor med srečanjem v namiznem tenisu.

VANDALIZEM

Politične strasti nekaterih prenapetežev so v ponedeljek zopet pokazale svoje strupeno želo. Niti spomeniki padlih jim niso več sveti, kakor dokazujeta primera, ki sta se pripetila v Pevmi in na goriškem gradu. V Pevmi so dobro znani neznanci odnesli venec, katerega je postavila občina k spomeniku padlih partizanov. Dogodek, ki je vzbudil ogorčenje vseh dobromislečih ne glede na strankarsko opredeljenost, bo imel odmev tudi v goriškem občinskem svetu. Socialistični svetovalec Sanzin je vložil pritožbo na župana.

V isti noči so morda isti fantalini odnesli venec pri spominskem stebru padlih italijanskih vojakov, ki se nahaja na ploščadi pod gradom. Venec so v zasmeh obesili na neko cestno svetilko. Občinski odbor je pritožbo vzel na znanje in je ostro obsodil skrunjenje spomenikov.

ZAHVALA

Ob Dnevu varčevanja je Kmečka banka v Gorici darovala — kakor smo že pisali — šolske zvezke tudi nižji slovenski srednji šoli in strokovni šoli. Za velikodušni dar se ravnateljstvo obeh šol toplo zahvaljuje.

PODGORA

Naši vaščani so se že večkrat pritoževali, da se oddaje slovenske radijske postaje iz Trsta zelo slabo slišijo. Včasih bi radi kaj poslušali, pa brenči iz sprejemnika samo šumenje in grgranje, da bi kar s pestjo počil po njem. Tako je bilo tudi 3. novembra, ko je bila naznanjena radijska oddaja — dialog in glasbeni vložki o našem kraju pod naslovom »Ob Soči, kjer se vretena vrte«. Slišalo se je zelo slabo. Tehnični urad pri radiu naj bi preiskal, od kod so te motnje ali pa naj bi prestavil uro oddaje, ki bolj zanima kak kraj, na bolj ugoden čas v dnevu. To je danes tem bolj potrebno, ker po-

Kanalška dolina

Taka usoda je zadela pred nedavnim na šega sovaščana Cezarja Topatičevega. Skoro deset let je kopal rudo v Belgiji. Delal je in varčeval, da bi ostalo kaj za starost. Pa mu ni bilo dano, da bi jo čakal. V rovu ga je zasulo, ko ni imel še niti petdeset let. Naj v miru počiva!

TRBIZ

Prav na dan vernih duš se je na glavnem kolodvoru v Trbižu pripetila huda nesreča. Železniški zavirač Noe Zanon je hotel skočiti iz zavorne hišice na vagonu, ko se vlak še ni popolnoma ustavil. Pri skoku se je z jopičem nekam zapletel, tako da ga je potegnilo pod kolesa in mu odrezalo noge. Ker je bila tema, so ga šele čez nekaj časa našli izkrvavljenega.

Po krasnem vremenu za praznike je začelo od Trbiža do Pontebe pihati, deževati in snežiti. Na Višarjah je zametlo nad pol metra snega. Skoro deset centimetrov ga je nanese tudi po cesti v Zabnicah in v Rajblu. Tovornjaki so se morali ustaviti. V Zabnicah se je na poledeneli cesti neki avto kar preobrnil. Ponekod so bile pokvarjene tudi telefonske žice. Radijski ojačevalci vrhu Višarj je tudi za nekaj ur obmolknili. Vsa dolina je že dobila zimsko lice.

staja radio prav tako kot knjiga ali oder sredstvo za širjenje kulture.

MASLO IN RADIOAKTIVNOST

Tisto ponarejeno »konjsko« maslo, a po izjavi oblasti baje vendarle užitno, in pa radioaktivnost v zraku, so zopet razburili duhove. Komunistična stranka je nalepila po ulicah letake z naslovom: Maslo - ne; radioaktivnost - da. V njih napada politične nasprotnike in tudi goriško kemično preizkuševališče, češ da zaradi zdravju škodljivega masla ne črhejo niti besedice, zaradi sovjetskih atomskih bomb se pa tako razburjajo, da so kar rdeči.

Kar se tiče kemičnega preizkuševališča je takoj odgovoril član upravnega odbora ti stega zavoda profesor Fabrisin. Ta pojasnjuje, da nima goriško preizkuševališče pravice nadzirati pokvarjeno maslo, to da spada pod Conegliano. Tak odgovor diši po Butalcih, ki niso pustili sosedom gasiti, češ saj to ne spada v vaš rajon. Omenjeni plakat je pa ravno tako enostranski, kajti okuženi zrak s severa je za Goričane prav tako nevaren kot slabo maslo z juga.

Končno je pa polemika, preko občinskega sveta, imela vendar dobre posledice. Goriški prefekt je prejšnji teden sklical na poveset vse za zdravstvo odgovorne osebnosti skupno z županom in predsednikom pokrajine, da so razpravljali o ustanovitvi posebne centra za ugotavljanje radioaktivnosti nad našo pokrajino. Center bo deloval pri kemičnem - agrarnem preizkuševališču. Da bo volk sit in koza cela, naj pa tanke preiskujejo pristnost živil.

STANDREŽ

Nekdanji Štandrež, ki je v starih časih goriških »fijakarjev« veljal za meščane kot oddaljena izletniška točka, se danes že utaplja v morju lastnih predmestij. Središče okoli cerkve, čeprav modernizirano, še kaže podobe naše nekdanje zavedne vasi. Na žalost, da včasih tudi tukaj samo »podo-bo«. Na trgu sta še ostali stari dve gostilni, ki sta na svojih nekdanjih dvoriščih ali vrtovih videli marsikatero narodno prireditv. Lutmanovo gostišče so zdaj prenovili. Zgubili smo pa kino, ki ga je vodil naš sovaščan. Končno se je pa naveličal, menda sebi na bolje, a na žalost mladini. V bivše prostore kina se bo vselila moderna trgovina s samopostrežbo, kakor jestvinski oddelek pri Standi ali pri Orzanu.

PEVMA

Na praznik vseh svetih se tudi pri nas držimo lepe navade, da obiščemo grobove naših rajnkih. Tudi letos je bilo pokopališče lepo posnaženo in urejeno, da nas ni prav nič sram pred tujimi obiskovalci. Za te praznike so pa še pevci doprinesli svoje, da se je spomin vernih dostojno počastil. Pod vodstvom dirigenta Valentinčiča so zapeli »Glejte, kako umira«, Perosijevo »Libero« in na grobeh »Usliši nas...« ter »Nad zvezdami«. Običajne procesije na pokopališče se je udeležilo izredno mnogo ljudi, med temi tudi učiteljstvo in šolski otroci.

STEVERJAN

Na praznik vseh svetih popoldne smo pri nas obhajali po starodavni navadi spomin na drage rajne. Iz cerkve smo šli v proce-

Iz Goriške

siji na grobove, obdane s cvetjem in lučkami. Domači župnik je blagoslavljal grobove, vse pa se je zatopilo v molitve za pokojne. V to liturgično razpoloženje in sveto čustvo vanje slehernega kristjana je kot udarec v lice delovalo razgrajanje neznanih pivcev v osmici brž onkraj pokopališkega zida, tam kjer je baronovo dvorišče. K zelo glasnim pivcem so poslali grobarja prosit, naj se vsaj med obredom blagoslavljanja grobov vedejo bolj mirno in tiho, ker motijo molitve na sosednjem pokopališču. Grobarjevo prošnjo so domači pivci upoštevali, ne pa neki tuji gostje. Zato je prišel sam poveljnik orožnikov svariti tuje pivce. Ti so mu pa predrzno odgovorili, da se nahajajo v javnem lokalu in da lahko počno, kar hočejo; le s silo da se umaknejo.

Takšno vedenje je zelo mučno vplivalo na domače vernike. Sprašujejo se, kako bi se šele motili obredi na pokopališču in v cerkvi, če bi bil prav tam odprt kak drugi gostinski obrat. Ljudje, ki hočejo popivati in se kriče zabavati, si pač lahko poiščejo drugje primeren prostor, ne pa prav pri cerkvi in pokopališču.

TRŽIČ

Društvo svojcev padlih vojakov iz Tržiča je za praznike poslalo v Kobarid številno odposlanstvo, da ponese vence na grobove padlih italijanskih vojakov. Nad 7500 trupel počiva na lepo urejenem grobišču vrhu hribočka Svetega Antona nad Kobaridom. Pri kosulcu so se Tržičani srečali z italijanskim generalnim konzulom Zecchinom iz Kopra, ki je z zastopniki konzulata prišel počastiti grobove padlih. Na povratku se je odposlanstvo ustavilo tudi na vseh avstrijskih vojaških pokopališčih po Soški dolini in je povsod polagalo cvetje na grobove avstrijskih vojakov vseh narodnosti, ki so padli v prvi svetovni vojni.

NA GROBEH

Letošnje skoro poletno vreme je izvabilo na »vahti« tisoče in tisoče ljudi na pokopališča. Posebno na glavnem pokopališču so bili vsi grobovi lepo okrašeni s cvetjem in lučkami. Vence so položili tudi na spomnike padlih borcev v Pevmi in v Števerjanu. V imenu goriške občine je župan Peterzio s spremstvom obiskal grobove v Pevmi, na Oslavju, v Podgori, Ločniku in v Štandrežu. Nazadnje se je ustavil še na glavnem pokopališču na mirenski cesti, kjer je v imenu občine položil venec v vznožje spomenika, ki spominja na vse padle meščane v obeh vojnah. Občina je letos poskrbela tudi za okras kapelice na pokopališču s kipoma Matere božje in sv. Jožefa, ki stojita na obeh straneh oltarja.

JAZBINE

V nedeljo je naša vas čakala vesel dan. Blagoslovili smo nove zvonove, za katere si naš župnik toliko prizadeval! Slovesnosti se je udeležil goriški nadškof, ki je opravil cerkvene obrede. Prisostvovali so domačini in dosti ljudi iz sosednih vasi. Zdaj pa bodo naši bronasti glasniki žive klicali, mrtve objokovali in nas hudega branili.

Prav potrebni smo, da nas hudega branijo, posebno letos, ko ni bilo pridelka toliko, kot smo ga pričakovali. Upajmo, da bo k letu boljše.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Ivo Andrić – odlomek iz Travniške kronike

»Božič, praznik kristjanov, je obiskal Travnik hkrati s skrbmi, spomini in slovesno otožnimi mislimi. To leto je bil božič tudi vzrok, da so oživel stiki med francoskim in avstrijskim konzulom in njunima družinama.

Posebno živo je bilo na avstrijskem konzulatu. Gospa von Mitterer je imela obdobje dobrote, pobožnosti in vneeme za družino. Letala je okrog, kupovala darila in presenečenja za vse, se zaklepala v sobo, zaljšala božično drevesce in vadila na harfi stare božične pesmi. Ob spominu na božične noči v dunajskih cerkvah je mislila celo na polnočnico v dolski cerkvi, toda fra Ivo, kateremu je v tej zadevi poslala nekega uradnika, je odgovoril tako grobo in pikro, da si uradnik odgovora ni upal ponoviti konzulki; vendar jo je nekako prepričal, da v tej deželi še misliti ni na kaj takega. Konzulko je razočaralo, toda doma je nadaljevala s svojimi pripravami.

Sveti večer je potekel slovesno. Majhna avstrijska kolonija je bila polnoštevno zbrana ob božičnem drevescu. Hišo so ogreli in razsvetlili. Bleda in razburjena je Ana Marija vsakemu izročila darilo, zavito v svilen papir, povezano z zlatim trakom in okrašeno s smrekovimi vejicami.

Naslednji dan je bil obed, kamor so povabili Davilla z ženo in des Fossésa. Razen njih sta bila navzoča še dolski župnik fra Ivo Janković in mladi vikar gučegorskega samostana fra Julijan Pašević, kot zastopnik obolelega gvardijana. To je bil tisti togotni in brdavasti menih, ki ga je des Fossés ob svojem prihodu v Bosno srečal v hanu na Kupresu in s katerim je pri prvem obisku Guče gore spet govoril in lahko nadaljeval razpravo, ki sta jo začela v tako nenavadnih okoliščinah.

V veliki obednici je bilo toplo; dišalo je po polticah in smrečju. Zunaj je bilo svetlo od belega, ko prah drobnega snega. Odsev te svetlobe je padal po bogati mizi in se lomil v srebru in kristalu. Konzulka sta ona v paradižni umotolini, Ana Marija in heci pa v lahkih modernih oblekah iz vtkanega tila, z visokim pasom in širokimi rokavi. Samo gospa Daville se je ločila s svojo črnino, ki jo je delala še bolj shujšano. Oba meniha, postavna in zajetna možaka v nedeljskih kutah, sta docela zakrila stola, kjer sta sedela, in bila v tej pisani družbi kot dve rjavi kopi sena.

Obed je bil obilen in okusen. Postregli so s poljsko žganjico, z ogrskimi vini in dunajskimi slaščicami. Jodi so bile tečne in mastne. V vsem, do zadnje malenkosti se je kazala iznajdljivost gospe von Mitterer.

Fratra sta jedla veliko in molče, včasih za hip v zadregi pred neznanimi jedmi in drobnimi žlicami iz dunajskega srebra, ki so v njunih medvedjih šapah izginjale kot igrača. Ana Marija se je čisto obrnila k njima, ju nagovarjala in hrabrila, mahljala z rokami, stresala lase in bliskala z očmi, samostanca pa sta si brisala goste kmečke brke in zrla v to vihravo belo žensko z isto mirno zadregu kot v neznanu jedi. Des Fossésu ni ušla naravna dostojanstvenost obih preprostih mož, njuna pozornost, zadržanost in mirna odločnost, s katero sta zavračala jedi in pijače, ki jih nista bila vajena ali jima niso tekline. Celo njuna okornost v uporabljajući vilic in nožev in strah, s katerim sta se lotila posameznih jedil, nista bila nič smešnega in neokusnega, temveč prej dostojanstvena in ganljiva.

Razgovor je postal čedalje bolj živ in glasan in se je razvijal v nekaj jezikih. Na koncu sta se samostanca odločno odpovedala sladkarijam in južnemu sadju. Ana Marija je pobledele, toda zadeva je bila nazlo spet v pravih kolešnjah, ko sta prišla na vrsto kava in tobak, kar sta tudi fratra sprejela

z nezatajeno dobro voljo — kot nagrado za vse, kar sta morala doslej prestati.

Moški so se umaknili kadit. Po naključju nista kadila ne Daville ne des Fossés, zato pa sta von Mitterer in fra Julijan puhala goste oblake dima; fra Ivo je nosljal njuhancu in si z veliko modro ruto brisal brke in pordeli podbradek.

To se je zgodilo prvič, da je von Mitterer povabil obenem svojega nasprotnika in svoje prijatelje in da sta se konzula sešla v navzočnosti fratrov. Kakor da je božič prinesel dneve nekakšnega slovesnega pomirja in da je smrt Davillovega sinka ublažila ali vsaj preložila sovražnost in nataklnost med njima. Von Mitterer je bil vesel, ker je on omogočil, da so se lahko uveljavili tako plemeniti občutki.

Ta božična gostija je bila hkrati dobra priložnost za vsakega udeleženca, da z vedenjem pokaže svojo »politiko« in osebo v čim lepši luči. Von Mitterer je prikladno in umerjeno poudarjal pred Francozom svoj velik vpliv na fratre in njihove ovčice, samostanci pa so z vedenjem in besedami potrjevali. Daville je po službeni dolžnosti in iz osebne trme privzel vedenje Napoleonovega predstavnika; ta »imperialna« drža, ki je bila kaj malo izraz njegovega pravega značaja, mu je dajala grobijanski vizez in postavila vso njegovo osebnost v neprimerno luč. Edini, ki se je vedel in govoril sproščeno in neprisljano, je bil des Fossés. Toda kot najmlajši je največ molčal.

Fratra, kolikor sta sploh govorila, sta se pritoževala zoper Turke in globe, preganjanje in tok zgodovine, zoper svojo usodo in po malem na ves svet s tisto čudno in tipično slastjo, s katero vsak Bosanec tako rad govori o težkih in brezupnih stvareh.

V taki družbi, kjer je vsak hotel povedati le tisto, kar je želel, da se razve in raznese naprej, in skrbel, da sliši samo tisto, kar mu je potrebno in kar drugi skrivajo, se pogovor seveda ni mogel razplesti in poteči sproščeno in pristrčno.

Kot dober in taktičen gostitelj von Mitterer ni pustil, da bi pogovor prešel na stvari, ki bi lahko

sprožile spor. Samo fra Julijan in des Fossés sta se izločila in kot stara znanca razpravljala malo živahneje.

Bosenski frater in mladi Francoz sta si očitno ohranila simpatije in spoštovanje še od prvega srečanja na Kupresu. Poznejša shajanja na Guči gori so ju še zblížala. Oba mlada, vedra in zdrava moža sta načejala pomenek pa tudi prijateljsko prepiranje z zadovoljstvom, brez zahrbtnih misli in osebne nečimrnosti.

Malo sta se odmaknila, gledala skozi motno okno gola drevesa, posuta s prhkim snegom, in se po-

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

predrudi v nedeljo, 12. t. m., ob 17. uri na »Stadionu 1. maj«

Shakespearejevo dramo

»HAMLET«

Režiser Jože Babič, scenograf Vladimir Rijavec, glasba Pavle Merku

menkovala o Bosni in Bosancih. Des Fossés je prosil podatkov in pojasnil o katoliškem življenju in delu fratrov. Potem je pa tudi sam povedal mirno in iskreno svoje dosedanje vtise in skušnje.

Frater je takoj sprevidel, da »mladi konzul« v Travniku ni prespal časa, temveč nabral veliko podatkov o deželi in ljudeh, pa tudi o katoličanih in delu fratrov.

Oba sta soglašala, da je življenje v Bosni izredno mučno, ljudje vseh ver pa bedni in zaostali v vsakem pogledu. Išoč vzrokov in razlag takemu stanju, je frater obtožil turške oblasti in trdil, da sploh ni misliti na zboljšanje, dokler se dežela ne reši turške sile in dokler turške oblasti ne zamenja krščanska. Des Fossés se ni maral zadovoljiti s tako razlago, temveč je iskal vzrokov tudi v kristjanih samih. Turška vladavina, je trdil, je ustvarila pri svojih krščanskih podložnikih posebne karakteristične lastnosti, kot so potuhnjenost, trma, nezapanje, miselna lenoba in strah pred vsako novostjo, vsakim delom in gibanjem. Te lastnosti so dozorele v stoletjih neenakih bojov in večne obrambe, prošle v naravo tujakšnjega človeka in postale trajne poteze njegovega značaja. Porojene v sili in pod pritiskom, so danes in bodo tudi posledje huda ovira napredku, slaba dediščina težke preteklosti in velika napaka, ki jo je treba izruvati. «

2 Gustav Mahler - glasbeni vizionar

DAL JE VELIK DELEZ K RAZVOJU MODERNE GLASBE

Kdor hoče v celoti zapopasti pomen umetniške osebnosti in vloge Gustava Mahlerja, mora poznati glasbene razmere, v katere je bil postavljen ta, poleg Antona Brucknerja, največji avstrijski simfonik modernega časa. Znašel se je na prelomnici človeške zgodovine, in tisti razgibani čas, čas prehoda iz starega v novo, iz enega veka v drugega je našel svoj odraz seveda tudi v glasbi. V začetku tega stoletja, torej v letih najintenzivnejšega Mahlerjevega ustvarjanja, je prišlo do korenite spremembe v glasbeni govorici. Notranji potrebi po večji iskrenosti in neposrednosti izražanja so morali žrtvovati tonalnost, in to je bila neizogibna posledica dejstva, da je svet stopil v razdobje skrajne moralne in fizične ogroženosti. Mahler je sicer posegal pri izboru svojih glasbenih izraznih sredstev v čas pred Wagnerjem in se je vse do zadnjega oklepal tonalnosti, vendar pa je odločilno prispeval k omenjenemu glasbenemu razvoju in prehodu iz starega k novemu. Prosojnost njegove instrumentacije, ki se je odrekla vsem okrasnim dodatkom in je hotela služiti le jasnosti glasbene konstrukcije, pa tudi koncentracija izvedbe in trdnina marsikaterih poteze v interpretaciji so bili elementi, iz katerih se je razvijala tako imenovana »dunajska glasbena šola«. Veliki moderni skladatelji kot Arnold Schönberg, Alban Berg in Anton Webern so vedno dajali Mahlerju največje priznanje ter izražali spoštovanje do njegove osebnosti in njegovega dela. Mahler, kot goreč idealist, je izražal v glasbi svoje vizije o ogroženosti človeštva po zlih silah in o njegovi rešitvi. Skušal je izraziti najgloblja mistična doživljanja, svojo globoko povezanost z naravo, brezkompromisno ljubezen do resnice in globoko religiozno. Vse to je najti v njegovi glasbi. Ostro kritično mišljenje

se družijo s čudovito naivnostjo v najplemenitejšem pomenu besede, ki mu je dala, da je z instinktivno gotovostjo izbral pravi glasbeni izraz za tisto, kar je hotel povedati in izpovedati. Odtod tudi izredno obsejna lestvica njegovih občutij, ki je za mnoge ljubitelje glasbe kar pretežka.

Že v njegovih prvih skladbah lahko odkrijemo vse značilnosti njegove glasbene osebnosti: ljudsko melodiko, ritem koračnic, značilno mešanje durov in molov, zanj tipične harmonične povezave, oblike, ki spominjajo na tonalnost cerkvene glasbe, in še vrsto drugih neutraljivih potez njegove glasbe. Ravno zato, ker je hotel izraziti Mahler v glasbi nekaj novega in je to novo zahtevalo tudi nove oblike, je morala ostati njegova glasbena govorica kljub vsej izrazitosti in osebni noti čimbolj preprosta. Celo bogastvo tem in motivov njegove glasbe je zahtevalo sorazmerno preprostost glasbenih sredstev, če ni hotel prekoračiti meje, do katere ga je lahko spremljalo razumevanje poslušalcev. Šele tista glasbena generacija, ki je prišla za njim, je lahko prenesla nove Mahlerjeve prijeme na bolj kompliciran glasbeni material.

RELIGIOZNI ELEMENT V MAHLERJEVI GLASBI

Ena izmed značilnih potez njegove glasbe je vpliv ljudskih pesmi v njej. Kot le malokateri skladatelj moderne dobe se je znal zživeti v bistvo ljudske pesmi, kar se ne odraža le v njegovih lastnih pesmih, ampak celo v simfonijah. Duh ljudske pesmi je znal vdihniti vanje čisto naravno in organsko. Ritem koračnic mu ne pomeni samo pogumno zoperstavljanje sovražnim silam, ampak tudi izraz vključitve v nadindividualno delujočo moč. Tako je ravno ta element njegove glasbe tesno povezan s tistim, kar je v Mahlerjevi glasbi najbolj resnično

(Nadaljevanje na 8. strani)

GLASBENA MATICA V TRSTU

V nedeljo, 12. nov., ob 17. uri v Avditoriju

KONCERT MLADINSKEGA PEVSKEGA ZBORA IZ SEZANE

Dirigent Majda Hauptman

Vstopnice so v prodaji v Tržaški knjigarni in eno uro pred pričetkom prireditve v baru Moscolin (nasproti Avditoriju)

GOSPODARSTVO

Sladka in grenko-sladka vina

Zaradi nepravilnega vrenja letošnjih so-razmerno zelo sladkih moštov imamo bodisi grenka kot sladka vina. Takšna vina je treba kmalu popiti — najpozneje do februarja — ali pa popraviti. Najlaže jih popravimo sedaj, v jeseni in, kdor nima kupca za »rebulico«, naj ne odlašaja s tem opravilom.

Zakaj niso mošti pravilno povreli?

Letos je trgatega povečini potekala v prav lepem in zelo toplem vremenu. V kletah je bilo toplo, grozdje je bilo tudi precej toplo in tako je imel mošt že precej visoko začetno toploto, ki je presegala 20° C. Med vrenjem pa se mošt močno segreje, ker se pri pretvarjanju sladkorja v alkohol in v ogljikovo kislino sprosti mnogo toplote. Ponovne primerjalne meritve so ugotovile, da se toplota tem bolj zviša, čim večji je sod. Švicarski znanstvenik Müller-Thurgau je ugotovil, da se je v sodu 600 litrov toplota med vrenjem dvignila za kakih 11.5° C, v sodu 45 hl za 17° C in v sodu 72 hl za 20° C.

Kaj to pomeni? Če smo nalili 20° C tople mošt v različne sode, se je v sodu 600 litrov toplota med vrenjem dvignila na 31.5° C (= 20 + 11.5), v sodu 45 hl na 37° C in v sodu 72 hl celo na 40° C. Vse te temperature pa so previsoke in zato kvarne za pravilno vrenje. Najmanj, kar se zgodi, je, da visoka temperatura omami kipelne kvasnice, ki se poležejo na dno in vino ostane sladko. V mnogih primerih pa se omamijo samo žlahtne kvasnice, tako da prevladajo divje, največkrat očetne in manitne, ki spreminjajo del sladkorja v mlečno in očetno kislino, drugi del pa v manit, zaradi česar vino postane neprijetno osladno.

Letos je mošt dobro prevrel samo v majhnih sodih, v večjih pa ne. V teh je vino ostalo sladko. Vzrok smo že navedli. Mnogi pa so bili primeri, da je vino zelo močno, burno kipel, a samo malo časa, potem pa kar iznenada onemelo ter ostalo sladko. Da se je to zgodilo v tistih kletah, kjer dovolijo, da se mošt »izbljuva«, je razumljivo, ker vsebuje izbljuvana snov predvsem kvasnice — in ne umazanije, kot marsikdo misli. »Bljuvanje« zelo oslabi vrelni silo. Vrenje pa je iznenada prenehalo tudi pri tistih vinih, kjer ni bilo »bljuvanja«. Vzrok je naveden zgoraj: visoka toplota med vrenjem je omamila kvasnice in burno kipenje je prestopilo, kot da bi odrezal.

Kaj s sladkimi vini?

Če je vino samo sladko in ne kaže ne mlečnega in ne očetnega kisa in tudi ni grenkljatega okusa, ga moramo enostavno prevreti z dodatkom izbranih umetnih kvasnic. Najbolje je, da napravimo takole: vinu najprej dodamo po 2 kocki enososine na hl. To zdrobimo v prah, raztopimo v majhni količini vina in zlijemo v sod, ne da bi mešali. Nato vino pretočimo, in sicer sode 700 litrov po enem tednu, do 14 hl po 10 dneh, večje — do 40 hl — po 14 dneh, še večje pa po 3 tednih. Pri pretakanju odstranimo drozje. V pretočeno vino premešamo pripravljene kvasnice in po 30 gramov amonijevega fosfata, ki služi kvasnicam za hrano.

Kvasnice same pa kupimo in jih potem premešamo z moštom iz nekoliko sveže zmečkane grozdja. Kvasnice pripravimo dan pred pretakanjem in jih zlijemo v sod, v katerem je še le 1/5 pretočenega vina. Vse dobro premešamo in potem dolijemo vrhu drugo vino. V kleti moramo paziti na toploto. Samo umetne kvasnice ne pomagajo, ker zahtevajo primerno toploto za svoj razvoj. Ta naj se suče med 15 in 20° C, izpod 15 ne sme pasti vso dobo vrenja, ki bo lahko trajalo mesec dni ali še več.

Kaj z grenko - sladkimi vini?

Samo sladka vina niso bolna, grenko-sladka pa so, ker imajo hudo bolezen, ki se vedno ne da dobro ozdraviti.

Najbolje bi bilo, da bi takšna vina pasteurizirali in s tem zamorili vse kvasnice tako žlahtne kot divje. Ker pa je zelo težko priti do pasterizatorja, dodamo vsakemu hl grenko - sladkega vina po 3 kocke enososine, katero zdrobimo v prah, raztopimo v nekaj litrih vina in zlijemo v sod. Po 10 dneh vino filtriramo — filtrov je že precej med našimi ljudmi. Če si res ne moremo nabaviti filtra, vino najprej pretočimo in ga čistimo z bentonitom. Ko je po čiščenju zopet pretočeno, ga razkisamo z apnenim karbonatom ali kakšnim drugim razkislilom. Nato skušamo vino spraviti do ponovnega kipenja in ravnamo tako, kot je rečeno pri sladkih vinih, le da zvišamo količino amonijevega fosfata od 30 na 40 gramov na hl.

Kaj pa če je vino sladko in kislo? Takega vina ne moremo popraviti. Edino kar je mogoče svetovati, je naslednje: vino razkisaj, potem pa ga čimprej porabi. Taka vina ne smejo dočakati prihodnjega februarja in žal je takih vin letos vse polno.

Dvig kmetijske storilnosti

Pred 30 leti je vsak kmetovalec v ZDA pridelal toliko hrane, vlaken za obleko, tobaka in drugega, kolikor je potreboval zase in še za 10 drugih oseb. Do l. 1958 se je storilnost toliko dvignila, da je z odviškom lahko živelo 20 oseb. V zadnjih dveh letih je storilnost zopet narastla in danes vsaka delovna sila v kmetijstvu pridelala dovolj zase in še za 25 drugih, poleg tega ostane še precej proizvodnje za potrošnjo drugih narodov.

Vsega kmečkega življa je danes v ZDA nekaj manj kot 20 milijonov ali 11% vsega prebivalstva. V kmetijstvu zaposlena delovna sila pa predstavlja 10% vse ameriške delavske sile in šteje 7.1 milijona delavskih enot, in sicer 5.2 milijonov enot članov kmečkih družin in 1.9 kmečkih delavcev. Ti obdelujejo predvsem velika posestva, ki so last delniških družb. Ta posestva predstavljajo — po štetju 1960 — 4% vseh kmetijskih obratov, medtem ko ima 96% kmetijskih obratov popolnoma družinski značaj.

Vse ameriško kmetijstvo je zelo mehanizirano, saj imajo stroje celo za obiranje ja god.

ZDA KOT UVOZNIK KMETIJSKIH PRIDELKOV

ZDA izvažajo mnogo kmetijskih pridelkov. Samo pšenice in pšenične moke so zadnje leto izvozile nad 170 milijonov stotov, od katerih je precej milijonov prišlo v Italijo in Španijo, največ pa v Indijo, Pakistan, na Poljsko in v Turčijo. ZDA izvažajo tudi mnogo koruze, tobaka in živinorejskih proizvodov in so skratka največji izvoznik kmetijskih predmetov na svetu.

Hkrati pa so ZDA tudi največji uvoznik kmetijskih pridelkov, saj uvozijo letno več kot polovico kave, ki pride na svetovni trg, nadalje 40% banan, 33% kakaa, 25% trsnega sladkorja, 26% surove gume, 10% volne, tobaka in čaja ter še mnogo drugih pridelkov, ki jih dobivajo iz 125 držav. Najvažnejši dobavitelji pa so: Brazilija, Kolumbija, Filipini, Meksiko, Kanada, Indonezija, Nova Zelandija, Avstralija in Malezija.

O „gospodarskem čudežu“ v Italiji

V vojni poražena Nemčija se je v kratkih letih dvignila iz gospodarskega razsula do precejšnjega blagostanja, tako da govorijo o nemškem »gospodarskem čudežu«. Priznati moramo, da so Nemci inteligentni, na črtni in delavni, a do današnjega blagostanja se ne bi tako hitro povzpeli — mogoče nikdar — brez zelo izdatne ameriške pomoči. Ta je znašala precej milijard dolarjev, ki so bili Nemčiji darovani. Drugi vir pomoči so bile ameriške zasebne naložbe v nemških podjetjih ali pa ustanovitev podjetij z ameriškim zasebnim kapitalom. Tudi te naložbe, katere pa bi bilo sčasoma potrebno vrniti, znašajo precej milijard dolarjev.

Enako pomoč, samo v manjšem obsegu, je dobila tudi Italija, ki je obnovila svoje tovarne, mnoge povečala in modernizirala, druge na novo zgradila, obnovila svojo mornarico, prometna sredstva itd. V zadnjih letih se pa najbolj razvija industrija televizorjev in gospodinjskih strojev. Na velikih stanovanjskih hišah se gostijo antene, ki se pojavljajo čisto tudi na najbolj skromnih hišicah. Vsi hočejo imeti televizijo doma.

Poleg televizorja hočejo imeti tudi gospodinjske stroje, predvsem hladilnik, avtomatični pralnik, stroj za požiranje prahu itd.

Ljudje pa se morajo tudi obleči in obuti. Tudi to dobiš na obroke. Pa hrana? To dobiš v prodajalni, in če ne moreš plačati takoj, te vpišejo v knjigo, ponekod ti dajo posebno knjižico, iz katere je razvidno, kdaj in kaj si kupil ter kdaj kaj plačal. Jestvinčarji pa le redkoma terjajo in zato dolg raste. Če pa jestvinčar nekaj pogodrnja, ga pomirimo z izgovorom, da moramo plačati obroke za televizor, za pralni stroj, za hladilnik in za... In tako imajo danes jestvinčarji ogromne kapitale pri svojih klientih. Če bi ti svoje dolgove za hrano plačali in potem sproti plačevali nakupljeno hrano, bi si ne mogli nabaviti ne televizorja ne hladilnika ne pralnega stroja.

Zato »gospodarski čudež« v Italiji ni samo čudež, marveč je spodaj tudi stradanje in odtrgavanje od ust, pa tudi nesramno izrabljanje jestvinčarjev in drugih malih trgovcev, tako da od teh marsikateri propa-

Papeževa obletnica

V soboto je papež Janez XXIII. obhajal 80-letnico rojstva in obenem triletnico kronanja. V baziliki sv. Petra se je zbralo 16 tisoč članov katoliških mladinskih organizacij in odposlanstva iz osem in šestdesetih držav. Na posebnih tribunah so se udeležili pontifikalne maše tudi trije papeževi bratje, ki so kmetje.

Papež je imel med obredom dolg govor, v katerem je vabil vernike k delovanju in življenju v duhu božjih postav. Prav posebno je poudarjal četrto božjo zapoved o spoštovanju staršev, kajti na tej zapovedi sloni človeška družba.

Po maši je sprejel kardinalski zbor in državne zastopnike, katerim je v nagovoru prikazal kot bistvo političnih ciljev: svoboda, bratstvo in pravičnost. To so gesla, katerih so se držali mnogi narodi v bojih za svobodo.

NA JEDRSKI POGON

Združene države so zgradile prvo vojno ladjo na jedrski pogon. To je letalonosilka »Entreprise«, ki ima 85 tisoč ton. Prvi poskusi plovbe so popolnoma uspeli. Velikansko ladjo poganja osem atomskih reaktorjev. Dvajsetkrat bo lahko preplula daljavo okoli sveta, ne da bi ji bilo treba polniti akumulatorje. Ladja bo izplula na daljšo pot proti koncu tega meseca.

PETI NASLEDNIK

V petek dopoldne je angleška princesinja Margareta vendarle rodila toliko pričakovane sinčka. Srečni oče Tony, bivši fotograf, zdaj grof Snowdon, je prvi sporočil v svet rojstvo sinčka, ki že nosi naslov grof Linley. Imena mu še niso dali; na dvoru bi radi videli, da bi ga klicali za Jurija kot deda. Bolj važno kot ime, je nasledstveni red za angleški prestol. Novorojenček je namreč za kraljevimi otroki in za materjo Margareto peti upravičeni kandidat za kruno. Težko jo bo učakal.

Prerokbe

za prihodnje leto, katerim lahko verjamete ali tudi ne:

Napovedi sestavlja že več let filozof in astronom Barbanera, doma iz Foligna. Črnobradi zvezdogled je doslej že marsikatero uganil, zato preprosti ljudje kar s slepo vero prebirajo njegovo pratiko.

Torej poslušajmo, kaj oznanja za drugo leto. Predvsem trdi Barbanera, da ne bo vojne. Velika nevarnost, da bi izbruhnila, se bo pojavila od 21. do 29. januarja in proti koncu septembra, toda tudi to bo šlo mirno mimo. Umrli pa bosta dva zelo znana politika. Velike spremembe se bodo dogo dile tudi v športu. Kupovanje igralcev za milijone bo prenehalo, ker se občinstvo ne bo več navduševalo za take vrste zvezdnikov. Zahtevalo bo spet, naj prevlada v tekmah zdravi športni duh. V avgustu bo parlament odobril nov zakon v korist žensk. Človek se bo približal prvemu planetu, toda ne bo še mogel pristati. V februarju bodo iznašli neko zdravilo proti zelo razširjeni bolezni. Potresov ne bo, samo krajevne poplave.

Na splošno smemo pričakovati srečno novo leto, toda pazite, sam Barbanera ima na zadnji strani svoje Pratičke opozorilo bralcem: Kar je povedano na prejšnjih straneh se ne sme vzeti s popolno gotovostjo.

NOVICE

Vesoljni cerkveni zbor

Včeraj dopoldne so se zbrali v Vatikanu kardinali in drugi člani osrednje koncilске komisije na drugo zborovanje. Trajalo bo teden dni. Zbrani cerkveni očetje bodo morali pretrpeti deset predlogov, katere so pripravile posebne komisije, da jih potem predlože papežu v končno odobritev. Papeško pismo o sklicanju cerkvenega zbora bo izšlo bržkone za letošnji božič; zato se bodo vsa pripravljala dela morala končati proti koncu pomladi. Cerkveni zbor pa bo začel razpravljati prihodnjo jesen ali zimo. Za sedaj je najbolj pereče vprašanje, ali naj se povabijo na koncil tudi zastopniki protestantskih in pravoslavnih verskih ločin.

SPREMEMBE PRI UNESCO

Pri UNESCO, mednarodni organizaciji za izmenjavo kulturnih dobrin, so se izvršile nekatere spremembe na vodilnih mestih. Dosedanji glavni ravnatelj Italijan dr. Vittorio Veronese je odstopil zaradi slabega zdravja. Tri leta je vodil to važno mednarodno organizacijo in izvršni svet mu je zdaj izrekel javno pohvalo.

Začasnega Veronesejeva naslednika je odbor določil Francoza Rene Mahena. Novega stalnega ravnatelja mednarodne kulturne organizacije, ki deluje pod okriljem Združenih narodov, pa bodo volili šele v novembru prihodnjega leta.

Obletnica revolucije

V ponedeljek so se v Moskvi začele svečanosti za 44. obletnico sovjetske revolucije. Na zborovanju v Kremlju so pa nastopale samo osebnosti druge vrste. Navzoč je bil tudi Hruščev, a zelo mrk in je le poredko ploskal govornikom, ki so proslavljali sklepe 22. kongresa komunistične stranke. Pozdravljali so posebno nastop proti Molotovu, Malenkovu in Kaganoviču ter izrekli željo, naj jih kmalu vržejo iz stranke in obtožijo, kar se bo verjetno kmalu zgodilo.

Vse drugačen odmev je pa imela komunistična obletnica v Pekingju. Poslanik Červeneno je v spominskem govoru napadal Albanijo in »protipartijske« osebnosti. Ves čas so mu ploskali samo člani poslaništva, medtem ko so se Kitajci držali mrtvo kot kipi tudi pri besedah, da bo Sovjetska zveza pomagala Kitajski, da zasede Formozo. Nasprotje med obema komunističnima velikanoma se vedno bolj pogloblja.

Vse jim pride prav

Doslej so tatove in vlomilce na splošno vlekli le banke in zlatarne, da so jih obiskovali. Zdaj so pa prišla na vrsto tudi pokopališča, in sicer prav ob vseh svetih. V kraju Curtatone pri Mantovi so tatinski zlikovci pokradli z vseh grobov najlepše krizanteme. Naložili so jih kar na tovorni avto in jih peljali drugam naprodaj. Letos so namreč bile krizanteme v Italiji zelo drage; na vernih duš dan so jih prodajali v Milanu celo po štiristo lir eno. Zato so tatovi imeli ogromne dobičke.

Ob svetem Martinu...

Menda ga ni bolj prijetnega časa, za dobre in poštene Vipavce in Brice, ljudi s Krasa in izpod drugih vinskih gor, kakor je čas sredi novembra, ko se končuje jesensko delo in prijaše sveti Martin v deželo. Takrat se sodi v hramih nehajo pogovarjati, mošt ne brbota več, kipenje se je umirilo. Rebula in novo vino je postalo že zlahka starina. Gospodar trka po dogah, potegne ven »kovkun«, da zacurlja zlahkna v bučo. Potem pa jo ponese družini, da pokuša in pohvali, kar smo pridelali, če »ni Bog vzela«. Na Martinovo nedeljo je pa že star običaj, da se poslavlja vinska letina. Martinovanje je vesel dan za starino in mladino, ko se ob kozarcu novega, zdaj že trdega vinca, zaiskrijo oči in se razširi srce; korak postane poskočen, noge kar same silijo v ples. Pa privre iz grl tista stara:

To zlahkno vinsko kaplico
zdaj hočemo popiti,
zavezo staro bratovsko
želimo ponoviti.

Stari pa modrujejo, da je bilo vino ustvarjeno za veselje, ne pa za pijanost; tako se bere v modrijanovih bukvalah. Še pečen kostanj mora priti na mizo, da bo imela kapljica podlago in bo beseda bolj tekla o delu pri trti. Koliko truda je hotela imeti že od februarja z obrezovanjem, v marcu z okopavanjem, v aprilu s količanjem, v maju, juniju in juliju s škropljenjem in žveplanjem, v avgustu z obiranjem in čiščenjem veničja, v septembru že z nabiranjem brent in sodov. Potem je trgateg, veselo, včasih

žalostno opravilo, če je pridelka malo. Zdaj, ko je vino v hramu, so pa nove skrbi. Po čem bo kup? Vsak drži v začetku tajno zase. Danes, na Martinovo, se bo morda slišala beseda o ceni na debelo. Pa še ne bo tista, kakršno si vinogradnik želi.

Vsak pa hvali svoje. Briška rebula, rume na kot cekin, le spoštljivo izgovarjaj njeno ime! Katera kaplja je boljša? Taka je, da jo moraš po pameti piti, če hočeš modro govoriti.

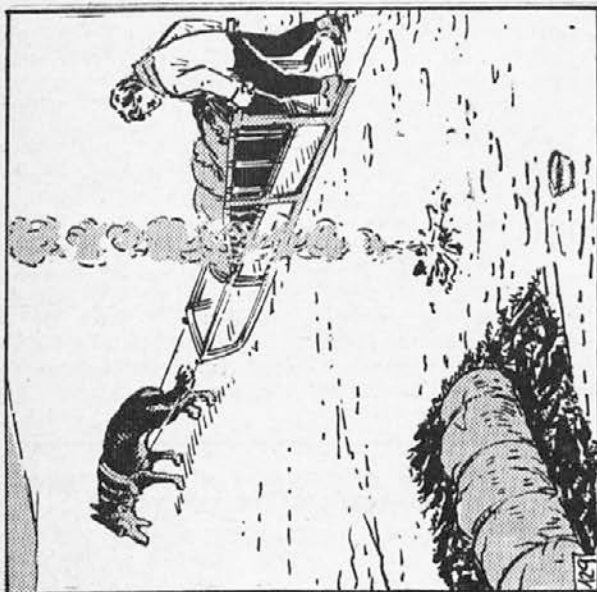
Morda pa sedi Vipavec med nami. Hej, ta bo pohvalil svoje z brežin in vipavskih slemen. Naliže kozarec, obrne k luči, da se zaiskri. Polagoma nese k ustom in pokusi. Ob Martinovem je že tak vipavec, da »me gllice razpršite se, kozarci napolnite se...«

Kaj pa teran in prasečan s paštnov in iz kraških ograd! Ta je za kri; prazničen okus ima in se razlije po žilah kot sama dobrot. Takole modrujejo ob Martinovem gostovanju in morda še ob slastni gosi na mizi povsod po naših vinskih krajih. V nekdanjih časih so na Martinov dan sklepali tudi kmečke račune. Poslom so odšteli, kar jim je šlo, in si segali v roke za nove pogodbe.

Predvsem pa je Martinov god poln veselja nad srečno letino, zlasti vinsko. Zato si pa stisnejo po veselem Martinovanju naši ljudje žuljave dlani z zahvalo in željo:

»Oj, hvala Oče mili,
saj ni bilo še zadnjikrat
ko skupaj smo ga pili.«

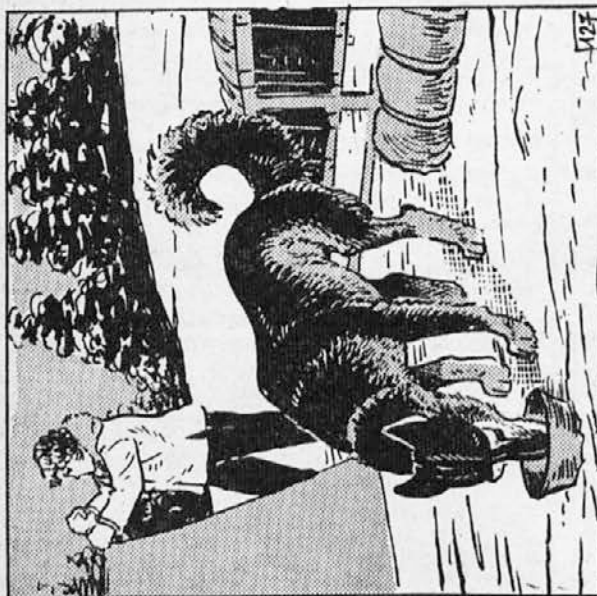
Bog daj, da bi tudi ob letošnjem Martinu bilo tako!

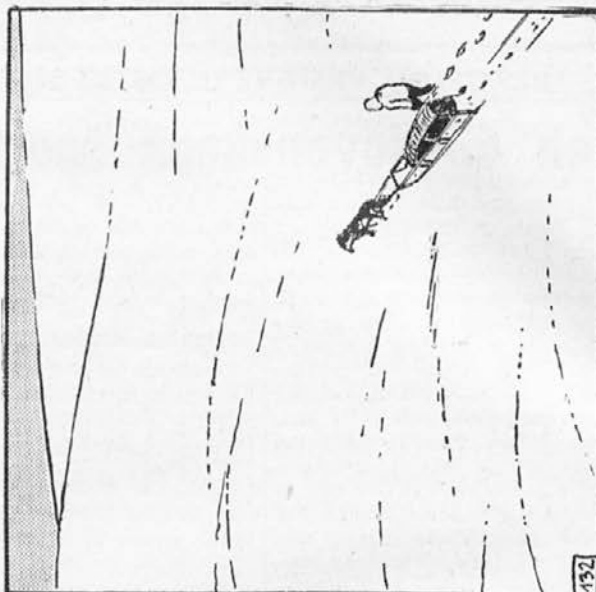
129. Ko je še enkrat pokleknila k truplu, je mislila, da ji bodo odpovedale moči. Toda oče je mirno ležal na postelji iz smrekovih vej in mir se je prelil še vanjo. Vstala je, privezala Kazana k sanem in si na rame potegnila jermen, ki ga je do večeraj vlekkel Pierre Radisson. S pogledom, žalostno uprtim v daljavo, je pognala.

128. Pazljivo je zavila očetovo truplo v odeje in ga prevezala z vrvmi. Le s težavo je pri tem delu zadrževala solze. Kako težko je, da ga mora pustiti tukaj! Nežne roke so ji zakravale ob razdiranju šotora, saj tega dela ni bila vajena. Končno je zložila platno na sanj in položila nanje otroka. Prišel je božiči trenutek.

127. Toplota plamenov je potolažila pogumno ženo. Da, prišla bo domov s hčerkico in Volkom! Kakor je bilo ob tej priliki težko misliti na hrano, je Jeanne skuhala zajtrk. Saj je vedela, da je oče želel, da večkrat na dan skuha kaj toplega. Tudi na Kazana ni pozabila. Potem je začela pospravljati in razdirati malo taborišče.

132. Gozd je ostal daleč za njimi. Spredej se je, kamor je segal pogled, povsod razprostirala sama snežna brezmejnost. Niti drevo, niti grm ni vstajal iz nje. Vse naokrog se je v težki sivini mračno nebo dotikalo obzorja. Veter, mrzli severovzhodnik, je naraščal v vihar in žgal od sončne beline osiepljene oči. Jeanne ni mogla več zdržati.

131. Včasih je obstala in v obupu stiskala roke k prsim. »Stirideset milj!« je obupano mrmrala. Da, oče ji je povedal, kako naj doseže reko in kako naj se varuje lukenj v ledu, ni pa ji več mogel nasvetovati, kako naj preмага toplomer, v katerem je živo srebro trmasto ticalo trideset stopinj pod ničlo. Stirideset milj!

130. Molče so hodili. Sveže zapadli sneg se je udiral do kolien. Jeanne je padla v snežno jamo, Kazan pa je z dolgim skokom planil k njej in se s smrčkom nežno dotaknil njenega obraza. Jeanne je z obema rokama objela njegovo glavo: »Volk, o Volk!« je zajokala. Potem je molče, v snegu, mraku in vetru počasi nadaljevala pot.

Za
naše
najmlajše

22

PO
POVESTI

J. OLIVERA
CURWOODA

RIŠE:
M. MUSTER